

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 253g/2023 și nr. 52g/2024

privind excepțiile de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 261 din Codul de procedură civilă

(suspendarea facultativă a procesului civil)

CHIȘINĂU

25 aprilie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 23 noiembrie 2023 și 28 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 25 aprilie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a cuvântului „poate” din textul articolului 261 din Codul de procedură civilă, ridicate de dl avocat Viorel Chetrușcă, în interesele dlui Vitalie Cataraga, în dosarul nr. 3-774/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, și de dna reprezentant Olga Caminscaia, în interesele SRL „Tarservice-Companie”, în dosarul nr. 2c-1611/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de dl Grigorii Cazacu, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, și de dna Maria Țurcan, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, conexarea lor într-un singur dosar, atribuindu-i numărul 253g/2023.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

Dosarul nr. 3-774/2021 (sesizarea nr. 253g/2023)

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, se află cauza de contencios administrativ intentată de dl Vasile Aghenie, dna Vera Aghenie, dl Tudor Aghenie, dl Vitalie Strujuc, SRL „Premium Grup AGH” împotriva Primarului General al municipiului Chișinău și împotriva Consiliului municipal Chișinău, avându-i ca terți pe dl Vitalie Cataraga, dna Cătălina Aalbers, dl Andrei Calmațui, dl Alexei Railean și dna Iulia Railean, privind anularea certificatului de urbanism pentru proiectare și a autorizației de construire.

5. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Viorel Chetrușcă a ridicat, în interesele dlui Vitalie Cataraga, excepția de neconstituționalitate a cuvântului „poate” din articolul 261 (*dreptul instanței de a suspenda procesul*) din Codul de procedură civilă.

6. Printr-o încheiere din 28 iunie 2023, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Dosarul nr. 2c-1611/2021 (sesizarea nr. 52g/2024)

7. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află cauza civilă intentată de SIA „Fertco” împotriva SRL „Tarservice-Companie”, având-o ca intervenient accesoriu pe SRL „Vest-Resurs” aflată în procedura insolvenței, cu privire la încasarea datoriei.

8. În cadrul examinării cauzei, dna reprezentant Olga Caminscaia a ridicat, în interesele SRL „Tarservice-Companie”, excepția de neconstituționalitate a cuvântului „poate” din textul articolului 261 din Codul de procedură civilă.

9. Printr-o încheiere din 22 februarie 2024, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 261

Dreptul instanței de a suspenda procesul

„La cererea participanților la proces sau din oficiu, instanța judecătorească **poate** suspenda procesul în cazul în care:

- a) pârâțul sau reclamantul se află într-o unitate activă a Forțelor Armate sau a altor trupe și formațiuni militare ale Republicii Moldova;
- b) partea în proces sau intervenientul principal se află într-o instituție curativ-profilactică, situație adeverită de instituția respectivă;
- c) pârâțul este căutat;
- d) a dispus efectuarea unei expertize;
- e) a dat o delegație judiciară unei alte instanțe judecătorești din țară;
- f) a dispus autorității teritoriale cu atribuții în domeniul adopției efectuarea unui control al condițiilor de trai ale adoptatorilor în cauzele de adopție și în alte cauze în care pot fi lezate drepturile și interesele copilului;
- g) au încetat împuternicirile tutorelui sau curatorului;
- h) cauza nu poate fi judecată înainte de soluționarea unei alte cauze conexe.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

12. Autorii sesizărilor afirmă că cuvântul „poate” din textul prevederii contestate este neclar și le oferă instanțelor de judecată o marjă discreționară prea largă la soluționarea unei cereri de suspendare a procesului civil formulată în legătură cu existența unei cauze conexe pendinte, pe baza articolului 261 lit. h) din Codul de procedură civilă.

13. Astfel, autorii excepțiilor consideră că norma contestată, întrucât nu obligă instanța de judecată să suspende procesul în cazul constatării unei cauze conexe pendinte, contravine dreptului la un proces echitabil și dreptului de acces liber la justiție.

14. De asemenea, autorii sesizărilor menționează că într-o decizie a Curții Supreme de Justiție s-a făcut trimitere la dreptul discreționar al instanței de a suspenda sau de a nu suspenda procesul. În opinia lor, o asemenea practică judiciară nu este permisă, deoarece nu este clar care mai este sensul existenței dispozițiilor articolului 261 din Codul de procedură civilă.

15. În opinia autorilor sesizărilor, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 16, 20 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizărilor, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

18. Excepțiile de neconstituționalitate, ridicate de avocatul și de reprezentantul unor părți în procese, sunt formulate de subiectele cărora li s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie cuvântul „poate” din articolul 261 din Codul de procedură civilă. Textul contestat nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate prin prisma afirmațiilor de neconstituționalitate din prezentele sesizări.

20. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate într-o cauză de contencios administrativ și într-o cauză civilă. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzelor în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

21. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepțiile de neconstituționalitate să poată fi examinate în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizărilor, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 86 din 8 iunie 2021, § 18; DCC nr. 130 din 10 octombrie 2023, § 17).

22. Sub acest aspect, Curtea observă că autorii sesizărilor au susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*) și 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) din Constituție.

23. În privința pretensei încălcări a articolului 1 alin. (3) din Constituție, care se referă la principiul preeminenței dreptului, Curtea a notat, în jurisprudența sa, că acesta are un caracter general și poate fi invocat dacă se constată aplicabilitatea sa împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 25; DCC nr. 174 din 7 decembrie 2023, § 22).

24. De asemenea, Curtea reiterează că articolele 16 și 23 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (DCC nr. 53 din 4 mai 2023, § 17).

25. Referitor la articolul 20 din Constituție, Curtea reține că acesta garantează, *inter alia*, caracterul echitabil al procedurilor judecătorești, care implică exigențe procedurale precise, revenindu-i instanței de judecată obligația de a le asigura eficiența pe parcursul judecării cauzei (a se vedea DCC nr. 77 din 1 iunie 2021, § 24; DCC nr. 190 din 21 decembrie 2023, § 28).

26. Curtea observă că autorii sesizărilor pretind că le este îngădit accesul liber la justiție prin faptul că prevederea contestată este neclară și imprevizibilă, iar în

lipsa unor criterii clare de aplicare a legii, instanțelor de judecată le este oferită o marjă discreționară prea largă la soluționarea cererilor de suspendare a procesului civil formulate pe baza articolului 261 lit. h) din Codul de procedură civilă.

27. Cu titlu preliminar, Curtea reiterează că suspendarea procesului reprezintă un incident procedural, care constă în întreruperea temporară a judecării cauzei din motive independente sau dependente de voința părților (a se vedea DCC nr. 28 din 29 martie 2018, § 23).

28. Analiza sistematică a legislației procesuale civile permite Curții să rețină că legislatorul a reglementat cazurile în care instanța este obligată să suspende desfășurarea unui proces civil (articolul 260 din Cod) și cazurile în care este în drept să dispună suspendarea acestuia (articolul 261 din Cod). Așadar, cuvântul „poate” din norma contestată exprimă o competență acordată de legislator instanței de judecată de a acționa într-un anumit fel, adică de a dispune suspendarea desfășurării unui proces civil, dacă pentru aceasta există motive întemeiate.

29. Totodată, Curtea observă că competența instanței de judecată de a decide asupra necesității suspendării procesului civil nu este nelimitată și nu exclude obligația ei de a analiza caracterul justificat al acestei măsuri, *i.e.* să justifice oportunitatea dispunerii suspendării procesului, pe de o parte, și să verifice dacă această măsură asigură dreptul părții la judecarea cauzei sale într-un termen rezonabil, pe de altă parte. De altfel, în lipsa prevederilor în discuție, instanța de judecată ar trebui să dispună suspendarea procesului civil ori de câte ori există o cerere în acest sens din partea părților interesate sau ar interveni unul din cazurile enumerate în articolul 261 din Codul de procedură civilă, deși circumstanțele cauzei ar putea să nu reclame suspendarea procesului civil, iar dispunerea acesteia ar tergiversa în mod nejustificat soluționarea cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 164 din 1 decembrie 2022, § 30).

30. Mai mult, la soluționarea cererilor de suspendare a procesului civil, precum și în cazul în care se pronunță din oficiu, instanțele de judecată au obligația de a pronunța încheieri motivate (articolul 270 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă). Astfel, condiția pronunțării unei încheieri, prin care să fie oferite motive rezonabile la soluționarea unei cereri, reprezintă o garanție procedurală esențială a dreptului de acces liber la justiție (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 12 din 1 februarie 2022, § 22; DCC nr. 15 din 16 februarie 2023, § 20).

31. Totodată, Curtea Europeană a reținut că obligația instanțelor de judecată de a-și motiva deciziile reprezintă o garanție procedurală esențială, pentru că le demonstrează părților că argumentele lor au fost avute în vedere și le oferă posibilitatea de a formula obiecții sau de a contesta hotărârea și servește, de asemenea, pentru prezentarea motivelor hotărârii judecătorești către public (a se vedea *Siredzhuk v. Ucraina*, 21 ianuarie 2016, § 63). Această obligație presupune că o parte la o procedură judiciară poate aștepta un răspuns precis și exact la susținerile decisive pentru soluția procedurii în cauză (a se vedea *Korgun v. Ucraina*, 14 decembrie 2023, § 19).

32. Mai mult, în ipoteza admiterii de către instanța de judecată a unor erori la soluționarea chestiunii privind suspendarea procesului civil, părțile pot contesta încheierea instanței de judecată potrivit articolelor 263 și 423 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Așadar, posibilitatea de a contesta cu recurs încheierea prin care instanța de judecată soluționează o cerere de suspendare a procesului civil

reprezintă o garanție suplimentară din perspectiva articolului 20 din Constituție și, prin urmare, acest articol nu este incident în prezentele cauze (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 91 din 25 iulie 2023, § 18).

33. De asemenea, Curtea observă că, sub aparența unor critici referitoare la neclaritatea prevederilor contestate și la lipsa criteriilor de aplicare, autorii sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate își exprimă, de fapt, dezacordul cu felul în care au fost interpretate și aplicate prevederile contestate de către instanțele de judecată într-o altă cauză civilă. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 76 din 1 iunie 2021, § 26; DCC nr. 107 din 29 august 2023, § 20).

34. Pentru că nu a constatat incidența articolului 20 din Constituție, Curtea reține că nici articolele 1 alin. (3), 16 și 23 din Constituție nu sunt incidente. Prin urmare, pe baza celor expuse *supra*, Curtea constată că sesizările sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a cuvântului „poate” din textul articolului 261 din Codul de procedură civilă, ridicate de dl avocat Viorel Chetrușca, în interesele dlui Vitalie Cataraga, în dosarul nr. 3-774/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, și de dna reprezentant Olga Caminscaia, în interesele SRL ”Tarservice-Companie”, în dosarul 2c-1611/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 25 aprilie 2024
DCC nr. 39
Dosarul nr. 253g/2023